

BILTEN

ANALIZE, VESTI, STAVOVI

AERS-u ovlašćenja da istražuje
slučajeve manipulacije

Tržište pod diktatom recesije

EU poziva države članice da smanje fiskalne
olakšice energetskej privredi, a istovremeno
produžava šemu državne pomoći zbog
visokih cena energije

Nemačka ukida subvencionisane cene
gasa i struje

Korišćenje energije u pravo vreme
može Evropi uštedeti 10,5 milijardi

EU: 584 mlrd evra za remont
elektroenergetskih mreža

SADRŽAJ

Agencija EU za energetiku dobila je ovlašćenja da istražuje slučajeve manipulacije	OVDE
EU poziva Francusku i Nemačku da smanje izdavanja za energetske krizu	OVDE
Nemačka ukida subvencionisane cene gasa i struje	OVDE
EU produžila šemu državne pomoći zbog cena energije	OVDE
EU: Plan za remont elektroenergetskih mreža od 584 mlrd evra	OVDE
POSLEDNJA VEST: Postignut dogovor o unutrašnjem tržištu obnovljivih i prirodnih gasova i vodonika	OVDE
EU: Usvojena ograničenja na emisije metana iz uvozne nafte i gasa	OVDE
Vlade EU prodaju na aukciji 244 miliona dozvola za CO2 od januara do avgusta 2024.	OVDE
Kako zarobljene elektrane na uglj pokreću globalni rast uglja	OVDE
EU podržava fond fokusiran na smanjenje rasipanja energije	OVDE
Britanski naftaš tuži EU, Nemačku i Dansku zbog poreza na ekstra dobit	OVDE
EU pokreće 4 milijarde eura za finansiranje projekata čiste energije	OVDE
Korišćenje energije u pravo vreme može Evropi uštedeti 10,5 milijardi evra godišnje	OVDE
Planovi EU za biometan su "nerealni i neodrživi" aktivisti	OVDE
Evropska komisija odobrila srezani rumunski plan oporavka i otpornosti	OVDE
Portugal pozvan na smanjenje mera energetske podrške	OVDE
EU odobrava produženje državne pomoći Slovačke nakon zatvaranja rudnika uglja	OVDE
Neopravdani profiti australijskih operatera elektroenergetske mreže	OVDE
DOSIJE: Vanredne energetske mere EU	OVDE

Agencija EU za energetiku dobila je ovlašćenja da istražuje slučajeve manipulacije

BRISEL - Regulatorna agencija za energetiku EU ACER bi bila u mogućnosti da vrši inspekcije na licu mesta kako bi prikupila podatke o sumnji na manipulaciju tržištem prema neformalnom dogovoru koji su 18. decembra dogovorili zakonodavci EU, prenosi **Montel**.

Takođe će moći da izdaju zahteve za informacijama i uzimaju izjave, složili su Savet i parlament EU u okviru privremenih ažuriranja pravila o nadležnostima EU o integritetu i transparentnosti energetskeg tržišta.

ACER bi mogao da izriče novčane kazne kako bi osigurao poštovanje odluka inspekcije na licu mesta i zahteva za informacijama.

Međutim, nacionalni regulatori bi ostali isključivo odgovorni za sprovođenje pravila protiv manipulacije i zloupotrebe, kao i za izricanje kazni za njihovo kršenje.

Nacrt sporazuma daje ACER-u pravo da istražuje slučajeve u kojima se sumnja na nezakonitu aktivnost pogađa najmanje dve zemlje EU i da takvim slučajevima daje prioritet.

Nacionalni regulatori bi u roku od tri meseca mogli uložiti prigovor da ACER istražuje takve slučajeve ako su oni sami zvanično otvorili ili sproveli istragu zasnovanu na istim činjenicama.

Trgovci izvan EU

Učesnici na tržištu izvan EU – što uključuje Norvešku, Švajcarsku i Veliku Britaniju – morali bi odrediti predstavnika u zemlji EU u kojoj aktivno trguju gasom ili električnom energijom na veliko.

Ovaj predstavnik bi morao biti ovlašćen da deluje u ime učesnika na tržištu i da bude u stanju da osigura njegovu „efikasnu i pravovremenu usklađenost“ sa odlukama i zahtevima za informacijama nacionalnih regulatora ili ACER-a.

Sledeći koraci

Nacrt sporazuma moraju formalno da odobre i parlament i Savet, koji predstavljaju nacionalne vlade, pre nego što postane obavezujući.

Evropska komisija predložila je dopunu Remita u martu zajedno s promenama pravila o dizajnu tržišta električne energije u EU kao deo napora da se potrošači zaštite od skoka cena, da cene električne energije budu manje zavisne od fosilnih goriva i da se ubrza korišćenje obnovljive energije.

Lideri EU žele da se pravila o dizajnu tržišta električne energije dogovore do kraja ove godine.

EU poziva Francusku i Nemačku da smanje izdavanja za energetske krize

BRISEL - Velike zemlje evrozone, uključujući Francusku i Nemačku, moraju uskoro poništiti smanjenje poreza na energiju, odobreno kao olakšanje kompanijama suočenim sa cenovnom energetskeg krize, saopštila je 21. novembra Evropska komisija.

Zahtev dolazi u vreme kada blok nastoji da se vrati svojoj tradicionalnoj ulozi nadzora nad vladinom potrošnjom, piše **Blumberg**.

Članice evrozone moraju "ukinuti mere energetske podrške" uvedene nakon što je rat u Ukrajini doveo do porasta računa za domaćinstvo, saopštila je Komisija, signalizirajući kraj perioda fiskalne velikodušnosti koji je najpre bio motivisan pandemijom.

Nakon sumornih ekonomskih prognoza objavljenih prošle sedmice, Komisija očekuje da će devet od dvadeset članica evrozona preći ključni prag deficita - a sada je upozorila da glavni igrači bloka ne stežu kaiš dovoljno brzo.

Prošle godine Nemačka je smanjila porez na dodatnu vrednost na domaće isporuke gasa sa 19% na 7%, dok je Francuska smanjila poreze na struju i subvencionisane dobavljače energije.

Iako je EU ranije rekla da bi te mere trebalo da budu privremene, za obe te zemlje — uz Hrvatsku, Luksemburg, Maltu i Portugaliju — se i dalje "predviđa da će značajne mere ostati na snazi 2024.", navodi Komisija.

Brisel je ove godine ponovo smanjio prognozu rasta EU na samo 0,6%.

Države EU se trenutno utrkuju da preprave svoje fiskalne pravilnike, nakon što su se složile da suspenduju stroga ograničenja kako bi stimulisali rast nakon pandemije - ograničenje za 2021. koje bi trebalo da ističe krajem ove godine.

U septembru je francuski predsednik Emanuel Makron izjavio da želi da postigne ciljeve zelene energije, uključujući putem poreskih olakšica za električna vozila, ali je Savet EU u junu upozorio da postojeće francuske subvencije nisu usmerene na najugroženije i da bi mogle umanjiti cenovne signale koji bi podstakli energetske efikasnost.

Nemačka ukida subvencionisane cene gasa i struje

BERLIN - Nemački fond za ekonomsku stabilizaciju (WSF), koji je pomagao potrošačima s višim troškovima energije, biće zatvoren do kraja decembra, rekao je ministar finansija Kristijan Lindner za javni radio *Dojčlandfunk*.

"To znači da iduće godine iz njega više neće biti plaćanja. Prestaju kočnice cena struje i gasa. One će takođe morati da budu ukinute 31. decembra", dodao je.

Do kraja oktobra iz fonda je osigurano 31,2 milijarde evra, uključujući 11,1 milijardu evra za pokrivanje plafona cena prirodnog gasa i 11,6 milijardi evra za plafon cena električne energije, plus 4,8 milijardi evra za hitnu pomoć za prirodni gas i 3,7 milijardi evra za subvencije za mrežne naknade.

Upitan na radiju hoće li država uskočiti u pokrivanje visokih cena gasa u idućoj godini, Lindner je rekao: "To ne treba očekivati ... jer ne treba pretpostaviti da će Nemačka početkom

iduće godine imati vanrednu situaciju s električnom energijom i gasom.

Savez njemačkih potrošačkih organizacija (VZBV) kritikovao je odluku rekavši da će se domaćinstva suočiti sa znatno višim cenama".

Vlada je uvela ograničenje cena energije u martu 2023. i primenila ih retroaktivno od početka godine. Cilj je bio sprečiti da potrošači budu preopterećeni skokom cena energije.

EU produžila šemu državne pomoći zbog cena energije

BRISEL - Evropska komisija je produžila za šest meseci, do juna 2024., šemu koja omogućava zemljama EU da pomognu kompanijama pogođenim skokovima cena energije izazvanim ratom u Ukrajini, javlja **AFP**.

Privremena mera omogućava da 27 država članica EU dodele različite oblike finansijske pomoći za kompenzaciju firmama koje su pogođene visokim troškovima prirodnog gasa i električne energije.

Šema je uvedena mesec dana nakon vojne intervencije Moskve na njenog prozapadnog suseda u februaru 2022. godine i trebalo je da istekne 31. decembra ove godine.

Iako su se cene stabilizovale od prošle godine, komisija je u saopštenju od 20. novembra rekla da su "energetska tržišta i dalje ranjiva".

"Države članice mogu radi sigurnosti zadržati svoje programe podrške za pokrivanje predstojećeg zimskog perioda grejanja", navodi se u saopštenju.

Međutim, Brisel je odredio da su subvencije dozvoljene "samo ukoliko cene energenata znatno premašuju nivoe pre krize".

EU obično strogo kontroliše državnu pomoć firmama kako bi izbegla narušavanje konkurencije i zaštitila jedinstveno tržište bloka.

EU: Plan za remont elektroenergetskih mreža od 584 mlrd evra

BRISEL - Evropska komisija će objaviti plan od 584 milijardi evra za remont regionalnih energetskih mreža kako bi bile spremne na podnesu očekivani priliv električne energije iz obnovljivih izvora.

Izvršna vlast bloka objaviće sledeće sedmice svoju viziju da podstakne ulaganja u okosnicu energetske tranzicije, posebno u prekogranične veze kako bi se bolje integrisala obnovljiva energija na moru, navodi se u nacrtu dokumenta koji je video **Blumberg Njuz**.

U nacrtu koji je video **Rojters** navodi se da će Brisel dodeliti status "projekata od zajedničkog interesa" za 68 elektroenergetskih projekata, dajući im pristup bržim dozvolama i određenim fondovima, uključujući i od Evropske investicione banke

"Mreže se moraju prilagoditi decentralizovanijem, digitalizovanijem i fleksibilnijem sistemu električne energije s milionima krovnih solarnih panela i lokalnim energetskim zajednicama koje dele resurse", navodi se u nacrtu.

EU i regulatori elektroenergetske mreže takođe će razviti različite preporuke i smernice za remont širom Evrope, navodi se u dokumentu Komisije, kao što su smernice o vrstama investicija u mrežu koje bi trebalo odobriti.

POSLEDNJA VEST: Unutrašnja tržišta obnovljivih i prirodnih gasova i vodonika: Savet i Parlament postigli dogovor

BRISSEL - Savet Evrope i Parlament EU u ponedeljak, 27. novembra, danas postigli su privremeni politički dogovor o direktivi za uspostavljanje zajedničkih pravila za unutrašnja tržišta obnovljivih i prirodnih gasova i vodonika, objavljeno je na [portalu Saveta](#).

Direktiva nastoji da olakša prodor obnovljivih i niskougljeničnih gasova u energetske sisteme, omogućavajući prelazak sa prirodnog gasa, a radi postizanja cilja EU o klimatskoj neutralnosti 2050. godine.

Ovaj sporazum takođe postavlja pravila za zaštitu potrošača i jača sigurnost snabdevanja.

Direktiva je deo paketa za dekarbonizaciju tržišta vodonika i gasa, koji takođe uključuje uredbu. I direktiva i uredba deo su paketa Spretni za 55 (Fit for 55), a cilj im je stvaranje regulatornog okvira za namensku vodoničnu infrastrukturu i tržišta i integrisano planiranje mreže.

Oni takođe postavljaju pravila za zaštitu potrošača i jačaju sigurnost snabdevanja. Preostali deo gasnog paketa naknadno će dogovoriti Savet i Parlament.

Izmene i dopune direktive predviđaju razdvajanje između Operatora prenosnog sistema (OPS) i Operatora distributivnog sistema (ODS) za vodonik.

Što se tiče zaštite ranjivih grupa, države članice moraju osigurati da se pravo na promenu dobavljača ili učesnika na tržištu daje kupcima na nediskriminatoran način u smislu troškova, truda i vremena. Privremeni sporazum predviđa aranžmane o tome kako bi se isključenja mogla dogoditi, kako bi se potrošači zaštitili od budućeg razgradnje gasne mreže ili njene prenamene u vodonik. Potrebno je konsultovati odgovarajuće organizacije, klijenta treba unapred informisati, a posebne potrebe ugroženih kupaca će se uzeti u obzir.

Države članice imaju moć odlučivanja kako zaštititi ugrožene korisnike od isključenja i odlučiti o tome kako će ih najbolje podržati.

Konačno, privremeni sporazum predviđa pojačanu koordinaciju između planova razvoja mreže za vodonik, električnu energiju i prirodni gas. Planovi razvoja mreže biće izgrađeni na integraciji sektora, principu „energetska efikasnost na prvom mestu” i davanju prioriteta korišćenju vodonika u sektorima koji se teško dekarboniziraju.

Privremeni sporazum koji je juče postignut sa Evropskim parlamentom sada treba da potvrde i formalno usvoje obe institucije, navodi se u informaciji objavljenoj na portalu Saveta Evrope.

EU: Usvojena ograničenja na emisije metana iz uvozne nafte i gasa

BRISEL - Evropska unija postigla je 15. novembra dogovor o zakonu o postavljanju ograničenja emisija metana na uvoznu naftu i prirodni gas u Evropu od 2030. godine, vršeći pritisak na međunarodne dobavljače da obuzdaju curenje tog drugog najvećeg uzroka klimatskih promena iza ugljen dioksida.

Nakon celonoćnih razgovora, pregovarači zemalja članica EU i Evropskog parlamenta složili su se da do 2030. nametnu "maksimalne vrednosti intenziteta metana" proizvođačima u inostranstvu koji šalju fosilna goriva u Evropu, navodi se u saopštenju Saveta EU, prenosi **Rojters**.

Pravila o uvozu će verovatno pogoditi glavne dobavljače gasa, uključujući SAD, Alžir i Rusiju.

Juta Paulus, ko-voditeljka pregovora u Evropskom parlamentu, navela je da će se uvoznici suočiti s finansijskim kaznama ako kupuju od stranih dobavljača koji nisu nametnuli naknade za goriva neusklađena sa uredbom.

Standard za metan bio bi obavezan za ugovore o snabdevanju potpisane nakon što zakon stupi na snagu, verovatno kasnije ove godine, nakon što ga Evropski parlament i zemlje EU formalno odobre.

Portparol Međunarodne asocijacije proizvođača nafte i gasa rekao je da je ostalo još puno nepoznanica koje treba razjasniti u tom zakonu.

Tačno ograničenje emisije metana u EU odrediće Evropska komisija pre nego što stupi na snagu.

Uredba takođe uvodi nove zahteve za sektore nafte, gasa i uglja za merenje, izveštavanje i verifikaciju emisija metana.

Dogovor obavezuje proizvođače nafte i gasa u Evropi da redovno proveravaju i popravljaju curenja snažnog stakleničkog gasa u svojim operacijama.

Takođe zabranjuje da kompanije namerno spaljuju ili ispuštaju neželjeni metan u atmosferu, od 2025. ili 2027. u zavisnosti od vrste infrastrukture.

Ruski gas se isporučuje u južne i jugoistočne delove EU prema ranije utvrđenim sporazumima, rekao je on.

"Gasprom" je 11. novembra, saopštio da preko Sudže isporučuje 42 miliona kubnih metara gasa.

Vlade EU prodaju na aukciji 244 miliona dozvola za CO2 od januara do avgusta 2024.

LONDON - Evropske vlade će prodati 244 miliona dozvola EU za emisiju ugljenika od januara do avgusta sledeće godine u okviru Sistema trgovanja emisijama (ETS) bloka, saopštila je Evropska komisija 17. novembra, prenosi **Rojters**

EU ETS prisiljava proizvođače, elektroenergetske kompanije i avio kompanije da plaćaju svaku tonu ugljendioksida koju emituju kao deo napora Evrope da ispuni svoje klimatske ciljeve.

Broj dozvola koje će zemlje članice prodavati od septembra do decembra 2024. godine biće odlučan naredne godine i objavljen 31. jula, saopštila je Komisija.

Od januara do decembra, oko 87 miliona dozvola će biti prodato na aukciji za Porođični fond za oporavak i otpornost; 35 miliona za Inovacioni fond i 97 miliona za Fond za modernizaciju, saopštila je Komisija.

Očekuje se da prve aukcije dozvola za 2024. počnu od 15. januara, saopštila je Komisija.

Kako zarobljene elektrane na uglj pokreću globalni rast uglja

BRISEL - Krajem 2021. izgledalo je da je uglj na izlasku, međutim on je još uvek ovde. Mnoge evropske zemlje najavile su planove da sagore više uglja kao odgovor na smanjenje izvoza ruskog gasa nakon izbijanja rata u Ukrajini.

Globalno, prošle godine je sagoreno više uglja nego ikada, izvestila je letos Međunarodna agencija za energiju (IEA).

Protekle dve godine takođe se dogodio ogroman bum izgradnje elektrana na uglj u Kini, pri čemu su nove elektrane 2023. bile odobrene po stopi od dve svake nedelje.

Global Energy Monitor

Najnoviji podaci analitičke firme Global Energy Monitor (GEM) pokazuju da je dve trećine kapaciteta za uglj koji se trenutno gradi u svetu u Kini (136 GW), a slede Indija (32 GW) i Indonezija (14 GW).

GEM-ovi podaci takođe pokazuju koliko su „zarobljene“ elektrane glavni pokretač novih elektrana na uglj širom sveta.

Zarobljene elektrane na uglj su elektrane koje rade izvan mreže i služe samo za napajanje određenih industrijskih objekata.

Ova postrojenja su obično za energetski intenzivne industrije koje traže jeftinu, pouzdanu energiju, kao što su topionice aluminijuma, čeličane i hemijski kombinati.

EU podržava fond fokusiran na smanjenje rasipanja energije

LONDON - Privatni fond koji planira izgradnju energetskih projekata na lokacijama kao što su bolnice i data centri kako bi se smanjio gubitak energije osigurao je podršku investicionog ogranka Evropske unije, objavio je 20. novembra **Rojters**.

Evropski investicioni fond (EIF) saopštio je da je uložio 125 miliona evra u „Fond rešenja za zelenu energiju“, kojim upravlja britanski investicioni fond *Sustainable Development Capital* (Kapital održivog razvoja SDCL).

Investicija je pomogla fondu da postigne svoj cilj prikupljanja sredstava od 650 miliona evra..

Zamenik izvršnog direktora EIF-a Rodžer Havenit je rekao za Rojters da će ta investicija pomoći da se unaprede prioriteti politike EU u borbi protiv klimatskih promena, a fond se složio da rasporedi 66% svog kapitala unutar 27 zemalja članica bloka. "Ulazimo u fondove u kojima vidimo određenu dodatnu vrednost i gde ne istiskujemo privatne investitore", rekao je Havenit.

EIF troši oko 13-15 milijardi evra godišnje sa prosečnom investicijom u pojedinačne projekte od 85 miliona evra.

Dok su globalni naponi za smanjenje emisija ugljenika dali prioritet obnovljivoj energiji, izvršni direktor SDCL-a Džonatan Maksvel je rekao da je „problem važan i to što se toliko energije gubi“.

"Velika mračna tajna", rekao je, je da 70% može biti potrošeno na putu od molekula do ekstrakcije, konverzije, proizvodnje i distribucije.

Globalni naponi za ozelenjavanje električne mreže i zamenu fosilnih goriva neće uspeti da dovoljno brzo smanje emisije ako se istovremeno ne smanji gubitak energije, rekao je.

Tipični projekti će biti izgradnja solarne elektrane ili postrojenja za grejanje iz otpada. Fond će takođe pomoći u rekonstrukciji zgrada.

Britanski naftaš tuži EU, Nemačku i Dansku zbog poreza na ekstra dobit

LONDON - Kompanija za preradu nafte sa sedištem u Londonu tuži EU, Nemačku i Dansku za štetu od najmanje 95 miliona evra pretrpljenu nametnutim porezom na ekstra profit od skoka cena nafte i gasa izazvanog ratom u Ukrajini.

Klesch Group Holdings u tužbi ocenjuje porez kao "pretekst" za podrivanje kompanija za fosilna goriva, pokazuju dokumenti koji su procurili 120. novembra do londonskog *Guardiana*

Britanska firma tužbu zasniva na odredbama spornog Ugovora o energetskej povelji (ECT), sporazum za koji se EU zvaničnici plaše da će zaustaviti klimatske mere i preusmeriti stotine milijardi evra u kase investitora u fosilna goriva.

Ugovor je sastavljen da zaštiti interese energetske kompanije nakon što se Sovjetski Savez raspao početkom 1990-ih i koriste ga kompanije poput britanske naftne kompanije Rockhopper, kojoj je prošle godine dodeljena isplata od 210 miliona funti nakon što joj je vlada Italije zabranila poslove bušenja nafte, piše Guardian.

Brisel je u julu predložio "koordinirano povlačenje" iz ECT nakon najave izlaska nekoliko zemalja EU, uključujući Francusku, Španiju i Holandiju. Međutim, sporazum je za dalje na snazi, a zvaničnik EU je rekao da "nema određenog vremenskog okvira" za njegovo napuštanje.

EU pokreće 4 milijarde eura za finansiranje projekata čiste energije

BRISEL - EU je 23. novembra pokrenula priliku za odobravanje bespovratnih sredstava u vrednosti od 4 milijarde evra za uzvodne i nizvodne projekte čiste energije, uključujući skladištenje energije.

Finansiranje granta će doći iz Inovacionog fonda EU, koji se puni prihodima iz sistema trgovanja emisijama (ETS) bloka..

Odluka dolazi nekoliko dana nakon što je Evropski parlament EU odobrio Neto nula industrijski akt (Net Zero Industry Act), kojim se želi osigurati da Evropa može zadovoljiti 40% svojih potreba za korišćenje čiste energije s proizvodima domaće proizvodnje, kako je objavio portal *PV Tech*.

Nova mogućnost finansiranja podeljena je u pet kategorija. Najveći deo, koji iznosi 2,4 milijarde evra, ići će na projekte 'opšte dekarbonizacije'. Otprilike 1,4 milijarde evra ići će na projekte proizvodnje čiste tehnologije usmerene na proizvodnju komponenti za obnovljivu energiju, skladištenje energije, toplotne pumpe i proizvodnju vodonika.

Još 200 miliona eura ići će na 'pilot' projekte koji se fokusiraju na 'duboku dekarbonizaciju'.

Fond za inovacije može pokriti do 60% relevantnih troškova projekta.

Korišćenje energije u pravo vreme može Evropi uštedeti 10,5 milijardi evra godišnje

LONDON - Prema novoj studiji, mogli biste uštedeti 7% na računu za struju do 2030. i 10% do 2050. u EU ako promenite svoje potrošačke navike, objavio je 21. novembra **Euronjuz**.

Nova studija koju je naručio Danfoss, danska energetska kompanija, sprovedena u saradnji sa Univerzitetom u Oksfordu, kaže da bi korišćenje energije u pravo vreme moglo uštedeti potrošačima u EU 10,5 milijardi evra godišnje do 2030. godine i 15,5 milijardi evra do 2050. godine. Računi za energiju bi takođe pali za 7% do 2030. godine i 10% do 2050., a došlo bi i do smanjenja emisije CO2 za 40 miliona tona godišnje.

A „Pravo vreme“ se odnosi na „kada je energija obnovljiva, jeftina i dostupna“, što podrazumeva „rešenja za fleksibilnost na strani potražnje“, rekla je za Euronews Sofie Irgens, šefica Danfossovog sektora za akceleratorne klimatskih rešenja.

Jedan od načina da se doprinese fleksibilnijoj potražnji je ugradnja pametnih brojila, kaže ona. Pametni merni sistem je elektronski sistem koji može meriti električnu energiju potrošenu iz mreže, pružajući više informacija od konvencionalnih brojila.

S jedne strane, preciznim merenjem potrošnje energije u realnom vremenu, pametna brojila nam omogućavaju da dobijemo račune za električnu energiju koju stvarno potrošimo, čime se zaustavljaju netačne fakture.

Prema najnovijim podacima EU, rešenje omogućava prosečne uštede - podeljene između potrošača, dobavljača i distributera - od 230 eura za gas i 270 eura za električnu energiju.

Takođe možemo koristiti podatke o potrošnji kako bi bolje upravljali korišćenjem tako što ćemo ih

smanjiti u vršnim satima kada je struja skuplja. Ili, još jednom, možemo to prepustiti tehnologiji.

Postoji određeni softver koji izračunava naše potrebe za grejanjem i ventilacijom koristeći podatke kao što su potrošnja energije, vremenska prognoza i očitavanje temperature i vlažnosti u kući u realnom vremenu.

„Kada se ove stvari mogu predvideti, potrošnja energije se može automatizovati kako bi se izbegli sati vršne potražnje, kada je energija najskuplja i najintenzivnija“, objasnio je Irgens.

Sistem bi stoga optimizovao energetske efikasnost, na primer, grejanjem naših domova ili punjenjem našeg električnog vozila.

Ova rešenja imaju svoju cenu: Instalacija pametnog brojila u EU košta u proseku između 180 i 200 eura.

Međutim, Danfossova studija naglašava da bi čak i nakon početnih ulaganja blok ostvario uštede u vrednosti od više milijardi eura. U stvari, godišnja ušteda od 10,5 milijardi eura do 2030. i 15,5 milijardi eura do 2050. već uzima u obzir potrošnju za instalaciju.

„Koštaće mnogo više novca da ne implementiramo ove vrste tehnologija nego što će nam biti potrebno za dalje ulaganje u tradicionalnu energetske infrastrukturu, kao što je izgradnja novih dalekovoda“, rekla je Irgens.

U stvari, u elektrificiranom budućem energetskom sistemu, korišćenje električne energije u pravo vreme može doprineti smanjenju ulaganja u dalekovode za 21% do 2050. godine, prema studiji.

„Fleksibilnost na strani potražnje drastično smanjuje troškove investicija koje treba da izvršimo u mrežnu infrastrukturu“, rekla je Irgens.

Planovi EU za biometan su "nerealni i neodrživi" aktivisti

BRISEL - Planovi EU za proizvodnju 35 milijardi kubnih metara biometana godišnje do 2030. su "nerealni i neodrživi", upozorili su aktivisti 22. novembra dok zemlje EU raspravljaju o zakonodavstvu za dekarbonizaciju gasnog sektora i promovisanje alternativa poput zelenog vodonika.

Analiza temeljnih pretpostavki iza cilja EU od 35 milijardi kubnih metara (bcm) za biometan, obnovljivi prirodni gas, pokazuje da će cilj u najboljem slučaju biti nedostižan, a u najgorem slučaju izazvati ozbiljnu štetu životnoj sredini, prema novom izveštaju Feedback EU, grupacije za zelenu kampanju.

Sve veće količine poljoprivrednih sirovina koje bi bile potrebne za postizanje cilja – kao što su kukuruz, slama, otpad od hrane i stajnjak – imaju ili negativne strane ili neželjene posljedice kao što su podsticanje veće proizvodnje stoke ili podsticanje konkurencije između hrane, hrane za životinje i goriva, upozoravaju aktivisti.

“Cilj od 35 milijardi kubnih metara i nedostatak jakih zakonskih mera zaštite u vezi s neodrživom sirovinom ne samo da je potpuno nerealan, već bi, ako bi postao obavezujući, doveo do 'borbe za sirovine' što bi uzrokovalo nenamerne efekte ukidanja i zaključavanja,” rekao je Frank Mečielsen, direktor Feedback EU.

Evropska komisija odobrila srezani rumunski plan oporavka i otpornosti

BRISEL, BUKUREŠT - Evropska komisija odobrila je 21. novembra revidirani plan Rumunije za oporavak i otpornost, koji stavlja veći naglasak na zelenu tranziciju i smanjuje sredstva za određene projekte izgradnje bolnica, prenosi *Euractiv*.

Prilagođeni plan predviđa smanjenje sredstava za plan oporavka za približno 2 milijarde evra zbog ekonomskog rasta boljeg od očekivanog, što rezultira trenutnom dodelom 28,5 milijardi evra, uključujući 14,9 milijardi eura u kreditima i 13,6 milijardi eura u grantovima.

Modifikovani plan oporavka i otpornosti uključuje REPowerEU, obezbeđujući Rumuniji dodatnih 1,4 milijarde evra bespovratnih sredstava.

Njegova revidirana strategija, koja predviđa reformu 56 dodatnih mera u odnosu na prvobitni plan, daje prioritet zelenoj tranziciji, posvećujući 44,1% raspoloživih sredstava (u odnosu na 41% u početnom planu) za inicijative koje podržavaju klimatske ciljeve.

REPowerEU uvodi dve nove reforme i sedam investicija koje imaju za cilj ubrzanje proizvodnje zelene energije, povećanje energetske efikasnosti zgrada i prekvalifikaciju radne snage u sektoru zelene energije, saopštilo je Ministarstvo evropskih investicija i projekata.

U međuvremenu, dok novi plan povećava broj sredstava za digitalnu tranziciju zemlje sa 20,5% na 21,8%, prethodni limit BDP-a od 9,4% za javni penzioni sistem više nije primenjiv.

Vlada je čak odustala od odredbe koja je prvobitno izdvojila 740 miliona evra za izgradnju ili renoviranje šest bolnica – kako je ministar zdravlja Aleksandru Rafila potvrdio da će ovi projekti biti nastavljeni sredstvima Evropske investicione banke.

Portugal pozvan na smanjenje mera energetske podrške

BRISEL - Portugal mora da smanji mere energetske podrške što je pre moguće ove i sledeće godine, objavila je Evropska komisija 21. novembra, naglašavajući ograničeni napredak Portugala u realizaciji budžetskih preporuka Komisije.

„Većina mera energetske podrške [predviđenih u državnom budžetu] u 2023. i 2024. godini nije usmerena na najugroženija domaćinstva ili preduzeća i ne čuvaju se u potpunosti cenovni signali za smanjenje potrošnje energije i povećanje energetske efikasnosti“, dodaje se u izveštaju, prenosi **Euractiv**.

Savet Evrope je u julu preporučio Portugalu da smanji trenutnu energetska podršku, precizirajući da u slučaju da daljnja povećanja cena energije zahtevaju nove ili

kontinuirane mere podrške, vlada treba da osigura da one budu usmerene na zaštitu ugroženih domaćinstava i preduzeća i da budu očuvani podsticaji za uštedu energije.

EU odobrava produženje državne pomoći Slovačke nakon zatvaranja rudnika uglja

BRISEL - Evropska komisija (EK) odobrila je u 24. novembra produženje i izmenu mere za pružanje državne pomoći od strane slovačke vlade za podršku zapošljavanju nakon zatvaranja rudnika uglja u gornjoj Nitri.

Šema je prvobitno odobrena u junu 2020. godine i ističe 31. decembra ove godine. Slovačka je obavestila EK o svojoj nameri da produži meru do 31. decembra 2024. i da poveća budžet za 10,7 miliona evra, prenosi slovačka agencija **TASR**.

Neopravdani profiti australijskih operatera elektroenergetske mreže

LOS ANĐELES - Monopolski mrežni operateri u Australiji iskorišćavaju nedostatke u regulatornom sistemu kako bi generisali milijarde ekstra profita, na račun domaćinstava, preduzeća i šire privrede, navodi se u novom **izveštaju** kalifornijskog Instituta za ekonomiku energetike i finansijske analize (IEEFA).

Izveštaj pokazuje da su mreže izvlačile više od 11 milijardi dolara godišnje u natprirodnom profitu od 2014. godine, dostižući vrhunac u 2022. od 2 milijarde

australijskih dolara. U 2022. natprirodni profit bio je dva i po puta veći od „opravdane“ zarade koju Australijski energetska regulator (AER) smatra neophodnom da bi mrežni operater isplatio akcionare i pokrio troškove.

Mrežne cene su obično druga najveća komponenta potrošačkih računa za struju, ukazuje „Porodice i preduzeća već doživljavaju šok od računa za struju zbog viših maloprodajnih cena, a uporni i veliki dodatni profiti na mreži čine ovo još gorim“, navodi IEEFA.

Izveštaj otkriva da bi se, zavisno od područja mreže, moglo izbeći i do 70% povećanja maloprodajnih cena od 1. jula 2023. godine.

Tokom devetogodišnjeg perioda od 14. do 22. fiskalne godine, IEEFA procenjuje da je natprirodna dobit iznosila ukupno 11 milijardi dolara, povrh normalnog profita od 16 milijardi dolara – što znači da je ukupni profit u prosjeku bio 1,7 puta veći od normalnog.

Čini se da se AER ne bavi ovim pitanjem uprkos značajnim dokazima da mrežne kompanije primaju mnogo veće povrate kapitala od očekivanog. Dva velika nedavna pregleda regulatora zaključila su da nisu potrebne značajne promene postojećih regulatornih sistema.

Pristup AER-a znači da će se veliki transferi bogatstva od potrošača električne energije do vlasnika mreže vrlo verovatno nastaviti u doglednoj budućnosti, konstatuje se u izveštaju. Izveštaj IEEFA-e pokazuje da, prema podacima AER-a o profitabilnosti i produktivnosti, ekstra profit nije uzrokovan neočekivanim poboljšanjima performansi mreže, inflacijom, promenama kamatnih stopa, „pozlaćenjem“ mreža ili većim isplatama od očekivanih.

Umesto toga, izveštaj pokazuje da dodatni profit uglavnom dolazi od predviđenih troškova mreže koji su veći od stvarnih troškova – uključujući troškove financiranja, operativne troškove održavanja mreže i druge troškove. Kada postoji razlika između predviđene i stvarne cene, vlasnici mreže je na kraju uguraju u džep.

“Potrebna je akcija vlade kako bi računi za struju bili pravedniji i pristupačniji. Ovo bi trebalo početi sa angažovanjem ekspertske savetodavne grupe koja će izvestiti o tome da li smatra da su trenutni profiti u skladu s važećim zakonima i podrškom politike za energetske transformacije.”

DOSIJE: Vanredne energetske mere EU

BRISEL - EU je preduzela niz mera za rešavanje pitanja visokih cena energije tokom prošle godine. Oni su inovativni, dalekosežni i međusobno povezani. Ovaj članak koji je 23. novembra objavio **Leksolođi (Lexology)** - globalna platforma za pravna istraživanja - objašnjava šta žele postići i ističe neka od pravnih pitanja koja ovim merama nastaju. Iako su hitne energetske mere takođe proizašle iz rata u Ukrajini, ovaj dosije se bavi cenama i sigurnošću snabdevanja u Uniji, a ne ponašanjem u Rusiji.

LEXOLOGY

Evropska komisija je u početku nije bila sklona da se meša u tržišne snage, a takođe je bila zabrinuta da bi mera za ograničavanje cena energije ometala napredak u postizanju njenih klimatskih ciljeva, uključujući postizanje neto nulte emisije do 2050. Mere usvojene pod pritiskom događaja jasno pokazuju evoluciju prema sve većoj intervenciji.

Komunikacija i plan REPower-EU

Cene energije počele su rast u EU mnogo pre invazije na Ukrajinu, a Komisija je reagovala na sve veći pritisak usvajanjem smernica državama članicama u obliku Komunikacije u oktobru 2021. pod naslovom „Borba protiv rastućih cena energije: alat za akciju i podršku“. Ovim su utvrđene mere koje bi države članice EU mogle preduzeti prema postojećim zakonskim okvirima i okvirima državne pomoći, kao i signaliziranje da će Komisija sprovoditi postojeće politike integracije tržišta, energetske efikasnosti i smanjenja emisija, kao i međunarodne saradnje. Takođe je najavio planove za poboljšanje skladištenja energije i

istraživanje “potencijalnih koristi i dizajna dobrovoljne zajedničke nabavke rezervnih zaliha gasa, u skladu sa regulativom tržišta energije i pravilima konkurencije EU”.

Kada je rat počeo, Komisija je izdala dalekosežnije saopštenje pod nazivom REPowerEU: Zajednička akcija EU za pristupačniju, sigurniju i održiviju energiju Re-Power EU, koju je Evropski savet odmah podržao u svojoj Versajskoj deklaraciji. Nakon toga je u maju 2021. usledio REPower EU plan osmišljen da smanji zavisnost EU od ruskih fosilnih goriva ubrzavanjem „čiste tranzicije“.

REPower EU plan je implementiran posebno sledećim merama

- Mera o minimalnim nivoima skladištenja prirodnog gasa.
- Mera smanjenja potražnje za prirodnim gasom.
- Uspostavljanje dobrovoljnih platformi za zajedničku kupovinu prirodnog gasa, koji je dobio konkretan oblik kroz mehanizam agregacije potražnje.
- Izmena postojećeg ekološkog zakonodavstva kako bi se omogućilo ubrzano korišćenje projekata obnovljive energije.
- Usvajanje “hitne intervencije za rešavanje visokih cena energije” koja ima za cilj smanjenje potražnje za energijom, ograničava prihode proizvođača električne energije i uvodi “solidarni doprinos”.
- Usvajanje „mehanizma korekcije tržišta“ koji omogućava primenu dinamičkog ograničenja cena gasa.
- Opis mera tržišne intervencije

Opis mera tržišne intervencije

Tri od ovih mera, olakšavanje zajedničke kupovine, intervencija na rešavanju visokih cena energije i mehanizam za korekciju tržišta, odstupaju od uobičajenog pristupa Komisije da daje maksimalan domet tržišnim mehanizmima.

Svi se oslanjaju na član 122(1) Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (TFEU) koji dozvoljava Savetu (koji predstavlja države članice EU) da odlučuje, bez intervencije Evropskog parlamenta, „u duhu solidarnosti između država članica, prema merama koje odgovaraju ekonomskoj situaciji, posebno ako se pojave ozbiljne poteškoće u snabdevanju određenim proizvodima, posebno u oblasti energetike”. Ove mere se donose na osnovu ovlašćenja koje se tiču ekonomske politike i smatraju se vremenski ograničenim merama koje se preduzimaju za reagovanje na vanredne situacije, čime se opravdava korišćenje glasanja kvalifikovanom većinom i odsustvo uloge Evropskog parlamenta.

Olakšavanje zajedničke kupovine

Aranžmani o zajedničkoj nabavci obično se smatraju anti konkurentnim, i da uključivanje država članica izaziva zabrinutosti oko javnih nabavki. Uredba Saveta (EU) [2022/2576](#) od 19. decembra 2022. godine pod nazivom „o jačanju solidarnosti boljom koordinacijom kupovine gasa, pouzdanim referentnim vrednostima cena i prekograničnim razmenama gasa“ zapravo ne organizuje zajedničku kupovinu prirodnog gasa. Međutim, predviđa uspostavljanje „platforme agregacije potražnje“ dizajnirane da umanjí cene prirodnog gasa i LNG-a u EU. Kupcima je tada omogućeno da se po želji uključe u zajedničku kupovinu na osnovu ovih ponuda.

Uredba se zasniva na članu 122(1) UFEU-a, a uvodne izjave insistiraju na izuzetnim okolnostima koje prevladavaju na energetskom tržištu kao rezultat rata u Ukrajini. Navodi se da je reč o privremenoj hitnoj akciji i da će isteći za godinu dana. Međutim, razrađene strukture koje su uspostavljene, uključujući mehanizam agregacije i upravni odbor predstavnika država članica, kao i izjave da bi takođe trebalo da se odnosi i na nabavku vodonika, sugeríše da bi to

moglo postati trajno (iako verovatno na drugoj pravnoj osnovi).

S tim u vezi, vredan je pažnje nedavni predlog Komisije za "Zakon o kritičnim sirovinama" koji se temelji na uobičajenoj pravnoj osnovi unutrašnjeg tržišta iz člana 114. UFEU-a takođe sadrži olakšavanje zajedničke kupovine.

Hitna intervencija za rešavanje visokih cena energije

Uredba Saveta (EU) [2022/1854](#) ima niz ciljeva:

- Smanjenje potrošnje električne energije u EU kroz mešavinu dobrovoljnih i obaveznih ciljeva.
- Uvođenje ograničenja tržišnih prihoda koje ostvaruju proizvođači električne energije drugačije nego od prirodnog gasa i pod uslovom da države članice preraspodele višak prihoda potrošačima na ciljani način.
- Omogućavanje državama članicama da primenjuju mere javne intervencije u određivanju cena za snabdevanje električnom energijom za domaćinstva i mala i srednja preduzeća.
- Uvođenje "obaveznog privremenog solidarnog doprinosa" od 33% na "višak dobiti" (odnosno više od 20% iznad proseka oporezive dobiti u poslednje četiri fiskalne godine) za kompanije koje se bave sirovom naftom, prirodnim gasom, u sektoru uglja i rafinerija. Prihode od doprinosa solidarnosti države članice će koristiti za niz energetskih ciljeva i mogu se deliti.

Mehanizam korekcije tržišta

Uredba Saveta (EU) [2022/2578](#) uvodi privremeni mehanizam korekcije tržišta koji ima za cilj ograničavanje evropskih cena gasa ispod dinamičkog „sigurnosnog štita“ kako je opisano u uvodnim izjavama. Ovaj sigurnosni štit se u operativnom delu uredbe naziva „ograničenje dinamičkog licitiranja“ i ograničava cene koje

mogu biti prihvaćene na Amsterdamskom fondu za prenos vlasništva (TTF) i drugim povezanim regulisanim tržištima. Automatski stupa na snagu ako dođe do „nastanka korekcije tržišta“ – to jest, ako cena poravnjenja TTF-a za prvi mesec koju je objavio ICE Endex B.V. (holandska regulisana platforma za fjučerse i opcije) treba da bude iznad 180 €/MWh i 35 EUR/MWh iznad objavljene reference cena za tri dana. Referentna cena se izračunava i objavljuje dnevno na osnovu dostupnih cena nekoliko spot i obračunskih cena od strane Agencije EU za saradnju energetskih regulatora (ACER).

Jednom aktivirano, ograničenje dinamičkog licitiranja će varirati u zavisnosti od razvoja tržišta, ali ne može pasti ispod 180 €/MWh (tako da će biti neefikasno ako su tržišne cene niže). Mehanizam korekcije tržišta se nastavlja sve dok se automatski ne deaktivira kada referentna cena padne ispod 145 € tri uzastopna radna dana.

Mera je prilično složena i predviđene su izmene i dopune i proširenje na druga merila. Komisija takođe može suspendovati mehanizam tržišne korekcije ako jedan od niza štetnih efekata postane očigledan.

Do danas mehanizam tržišne korekcije nije imao značajan uticaj na tržište gasa jer su tržišne cene ostale znatno ispod praga. To je navelo ACER da izda zanimljiv izveštaj o očekivanim problemima i mogućim poboljšanjima. Postoji poseban izveštaj Evropske uprave za tržište vrednosnih papira (ESMA)-

Pravna razmatranja

Član 122(1) UFEU-a kaže: „Ne dovodeći u pitanje bilo koje druge postupke predviđene Ugovorima, Savet, na predlog Komisije, može odlučiti, u duhu solidarnosti između država članica, o merama koje odgovaraju ekonomskoj situaciji, posebno ako se pojave ozbiljne poteškoće u snabdevanju određenim proizvodima, posebno u oblasti energetike.“

Malo je presedana koji bi vodio tumačenje zahvata člana 122(1) UFEU-a. Dostupne izjave Suda pravde Evropske unije (CJEU) sugerišu da ga treba čitati oprezno.

Prvo, u predmetu Pringle, koji se odnosi na mere preduzete za odgovor na finansijsku krizu u evrozoni, CJEU je izjavio: „Član 122(1) UFEU-a ne predstavlja odgovarajuću pravnu osnovu za bilo kakvu finansijsku pomoć Unije državama članicama koje doživljavaju, ili im prete ozbiljni problemi finansiranja“.

Nakon toga u Anagnostakis, sporu oko odbijanja građanske inicijative kojom se traži odobrenje Grčkoj da proglasi stanje nužde i da ne vrati sav dug, CJEU je zaključio: „Član 122(1) UFEU-a ne primenjuje se na mere čiji je glavni cilj da ublaži ozbiljnost finansijskih poteškoća države članice“.

Ovi presedani u najmanju ruku ukazuju na to da, uprkos potencijalno širokom jeziku, kontekst ove odredbe UFEU-a i izuzetna procedura koju ona predviđa za usvajanje mera zahtevaju da se član 122(1) primenjuje restriktivno. Stoga bi se moglo tvrditi da:

- Nezakonodavni karakter odredbe znači da je ona namenjena da odobri delovanje Unije i da se ne može koristiti za nametanje obaveza pojedincima. S tim u vezi, važno je napomenuti da je Evropska centralna banka insistirala na tome da joj Savet ne može nametnuti obaveze prema ovom pravnom osnovu).
- Reči "u duhu solidarnosti između država članica" ukazuju na to da se član 122(1) može koristiti samo za nametanje obaveza državama članicama da pomažu drugim državama članicama, a ne da pomažu nekim građanima na račun drugih (ili kompanijama).
- Pozivanje na „teškoće u snabdevanju“ ukazuje da cilj svake mere treba biti

ublažavanje poteškoća u snabdevanju, a ne smanjenje cena ili profita koji mogu stvoriti destimulaciju za povećanje ili poboljšanje ponude.

- Reči „bez štete po bilo koje druge postupke predviđene Ugovorima“ znače da kada druge odredbe predviđaju ovlašćenja za delovanje (na primer u oporezivanju), ovlašćenja iz člana 122(1) ne bi se trebalo koristiti za zaobilazanje njihovih uslova (uključujući uslov jednoglasnosti ili odobrenja od strane parlamenta).

Ovi predlozi neće nužno biti prihvaćeni od strane Suda Evropske unije, ali oni ilustruju širok spektar argumenata koji se mogu izneti.

Parničenja

Hitne mere koje je Leksolođi ukratko opisao imaju veliki uticaj na ekonomske operatere i postojao je niz pravnih izazova. Konkretno, Poljska je osporila meru smanjenja potražnje spomenutu u uvodu, a jedan od razloga za njen slučaj je izbor člana 122(1) UFEU-a kao pravne osnove.

Nedavno su se pojavili izazovi za ograničavanje prihoda od električne energije i najmanje četiri direktne prijave za poništenje solidarnog doprinosa. Ovi predmeti navode netačnu pravnu osnovu, kao i diskriminaciju i kršenje raznih drugih osnovnih principa. Postoje i brojni izazovi za solidarni doprinos u Španiji i Italiji, a sve više se može očekivati kako dospevaju plaćanja poreza. Na kraju, Sud pravde Evropske unije će bez sumnje morati odlučiti o ovom pitanju, potencijalno kao rezultat zahteva za preliminarnu odluku.